

Ds Jaco Zuurmond

13-10-2013 - 4e zondag van de herfst

1Koningen 19,1-12

De stem van een ijl zwijgen

Doop van Hannah Sophia

Gemeente van onze Heer, Jezus Christus,

Het is meestal heel veel als mensen durven toegeven, voor zichzelf, naar anderen toe, dat ze God kwijt zijn. Met intellectuele twijfels heeft een dergelijke belijdenis maar zelden te doen. Veel vaker heeft het te maken met de kern van onze levensweg.

Ik ben God kwijt - waar mensen dat zeggen betekent dat al te vaak: Ik ben de weg in m'n leven kwijt, misschien wel mezelf kwijt, ik ben het leven kwijt... de samenhang van het geheel, de essentie...

Elia is God kwijt. Een leven lang heeft hij gestreden - voor de 'goede zaak' - maar alles is misgelopen. Alles waarvóór hij een leven lang 'met volle overgave' heeft ingezet is vruchteloos gebleken, alles wat hij heeft gevreesd, wat hij heeft proberen te voorkomen is juist uitgekomen. Hij is helemaal vastgelopen. Het vertrouwen in het leven is hij volledig kwijt. Voor hem hoeft het echt niet meer.

Het is vaak heel veel als mensen durven toegeven dat ze God kwijt zijn.

Het verhaal van Elia van vandaag is een uiterst dramatisch verhaal. En is eigenlijk niet heel bijzonder dat zoiets ook in de Bijbel wordt verteld? En niet over de minste, maar over de grote profeet Elia. Hij is het helemaal kwijt. Hij is, zeg maar gerust, God kwijt.

Is het ondertussen niet van grote waarde dat dat zó gezegd kan worden: Ik ben God kwijt? Het kan zo heilzaam zijn om je onmacht in je eigen leven zó op woorden te brengen.

De formulering 'ik ben God kwijt' vertelt van een relatie. En hoe teder, hoe persoonlijk is daarmee die formulering, in vergelijking met het zo afstandelijke, naar therapie riekende, "ik ben de weg kwijt"! Iemand kwijt zijn is zo veel meer dan iets kwijt zijn.

En hoe veel beter geeft daarmee juist dat "ik ben God kwijt" niet aan hoe wezenlijk de gevoelde leegte is! Hoe diep de vragen gaan! Hoe alomvattend het verlangen is dat hier het woord neemt! Hoe groot het gemis is. Iemand kwijt zijn raakt zo veel dieper dan iets kwijt zijn. Je bent wie je bent doordat er iemand is... niet doordat er iets is. En die iemand... ben je kwijt.

Wie durft toe te geven dat zij of hij 'God kwijt is' geeft daarmee ook toe dat lapmiddeltjes niet zullen helpen.

Wie 'God kwijt is' vindt zijn/haar leven niet terug door wat kleine koerscorrecties. Dat zal niet voldoende zijn.

Als wij God kwijt zijn, dan zal het nauw luisteren. Heel nauw.

Want dan gaat het echt om onszelf.

En hoe goed is het, dat we daar dan dus toch woorden voor hebben. Dat zo'n grote eerlijkheid mogelijk is.

"Ik ben God kwijt" - dat is een taal die elk therapeutisch gesprek overstijgt.

En nu een stap verder: Zou het ook van een samenleving gezegd kunnen worden? Van onze ingewikkelde wereld van 2013, waarin de kleine Hannah groot zal worden. Die wereld die goddank heeft afgerekend met heel veel bijgeloof, dat voorop gesteld. Maar die tegelijk ook enorm op drift lijkt te zijn geraakt. Is er nog een zin die ons verbindt met elkaar, is er nog iets als een gedeeld visioen dat ons lokt, dat ons aanspoort? Zou het niet ook in onze moderne wereld wat toe kunnen voegen wanneer gezegd kan worden dat we als samenleving God kwijt zijn? Net zoals het in het individuele pastoraat meer is, veel meer, dat je kunt zeggen dat je God kwijt bent, in plaats van 'ik ben de weg kwijt' - zou het niet ook zo in het maatschappelijk leven van belang kunnen zijn dat we kunnen zeggen: we zijn God kwijt, we hebben wel eens meer geloofd. Nee, niet het bijgeloof. Maar het gevoel van samenhang, van bezieling, van zin. De essentie van leven en samenleven – die zijn we kwijt.

Nog een stap verder: Zou het niet bij uitstek de taak van de kerk kunnen zijn om dit uit te spreken. Om midden in het leven van vandaag dit haast *namens onze maatschappij* te verwoorden: we zijn God kwijt.

Voor alle duidelijkheid: dat is dus niet - ú bent God kwijt, stoute buitenwereld!

Ik bedoel dus niet dat we als kerk, vanuit deze veilige besloten ruimte hier naar buiten gaan roepen dat hier te vinden is wat *zij* missen (of ze nu weten dat ze het missen of niet).

Nee, ik bedoel dat je als kerk het aandurft om midden in deze moderne, ingewikkelde wereld te staan. En de vragen van deze tijd helemaal durft toe te laten, het leven van deze tijd ten volle mee-leeft. Tot op het bot. Dát is profetie!

En dat je dan, in alle eerlijkheid, heel profetisch, durft toe te geven - zijn we (! de hele samenleving waar wij volop deel van zijn!) niet God kwijt? Is Hij er nog wel - voor ons, bij ons, tegenover ons?

Kerk anno 2013 is dan niet zozeer de plaats waar God *gevonden* wordt. Maar kerk is dan allereerst als plaats waar God *gemist* wordt. Waar we toe durven geven dat we God missen, dat we God vaak kwijt zijn - in het moderne leven, in onze moderne maatschappij. Kerk als plaats waar we durven toe te geven dat het leed van de wereld ons vaak té groot is – al die slachtoffers, en onontkoombaar onze eigen rol daarin, steeds weer. Kerk als plaats waar we durven toegeven dat we eigenlijk niet of nauwelijks weten hoe we als samenleving, met wijsheid, zinvol, verder moeten. Naast alles wat goed gaat – en dat is veel – zijn de vragen vaak zó groot. Te groot.

Zou dat misschien niet een essentiële profetische opdracht voor de kerk anno 2013 kunnen zijn?

Openlijk toegeven, onder woorden brengen, dat we God kwijt zijn.

Dat het visioen verdwenen is - het visioen dat sprak op het Museumplein toe daar werd gedemonstreerd voor vrede... maar dat net zo sprak uit het stoepje dat op zaterdag geschropt was, klaar voor de zondag. Het is zo ver weg geraakt. De inspiratie van ons samenleven is zo minimaal. Zo weinig raken de grote verhalen van toen - van binnen én buiten de kerk - aan de werkelijkheid van ons hedendaagse bestaan.

Is het niet de opdracht van de kerk om dat op noemer te brengen. En uit te spreken dat in zo'n samenleving meer aan de hand is. Als een samenleving er zo aan toe is, dan is God in het geding. Woorden als 'redding' en 'genezing' hebben voor ons als samenleving wel eens betekend. We hebben - net als Elia - wel eens meer geloofd... En zijn we nu - net als Elia - God niet kwijt???

Dat lijkt een mager kerkbeeld. Maar misschien voegt zo'n kerk toch wat toe. Voegt zo'n kerk zelfs veel toe. Want als we als samenleving onze vragen zó durven verwoorden, dan geven we aan hoe diep ze gaan. Hoe wezenlijk ze zijn.

Dan geven we aan dat er meer nodig is dan wat schuiven op de staatsbegroting. De kleine Hannah is echt niet geholpen met alleen een beetje meer kinderbijslag. De kwaliteit van ons samenleven, van onze samenleving vraagt om veel meer.

Het gaat om de samenleving zelf, om het samenleven zelf. Om de essentie van het geheel. Om wie we als samenleving zijn.

Het gaat om een samenleving die niet echt 'ik' meer kan zeggen... als er niet iemand is die "jij" tegen ons zegt.

Als er niet een 'God' is die 'jij' tegen ons zegt, ons aanspreekt, roept - sta op!

Maar er klinkt geen roep meer. Noem het 'God', of noem het 'de Essentie'... maar hoe je het ook noemt - het zwijgt. Het spreekt ons niet meer toe, niet meer aan, roept ons niet meer.

Soms is het misschien inderdaad de taak van de kerk, van het geloof - in pastoraat en in profetie, in het maatschappelijk debat - om in uiterste eerlijkheid toe te geven dat we God kwijt zijn.

De grote woorden laten verstommen.

De grote verhalen... maar even laten voor wat ze zijn.

En stil worden.

Gewoon stil.

Om dan misschien 'soms even' met Elia te ontdekken dat er ook een heilzame stilte bestaat.

Een stilte waarin de stem van een ijl zwijgende God-die-goed-is...

een vorm zal blijken van zijn nabijheid.